

Pravilnik o deklarisanju, označavanju i reklamiranju hrane

("Sl. glasnik RS", br. 85/2013 i 101/2013)

Sadržaj

I. Uvodne odredbe

II. Uslovi za deklarisanje

III. Reklamiranje hrane

IV. Prelazna i završne odredbe

Prilog 1.

Prilog 2.

Prilog 3.

Prilog 4.

Prilog 5.

Prilog 6.

Prilog 7.

Prilog 8.

I. Uvodne odredbe

Predmet uređenja

Član 1.

Ovim pravilnikom bliže se propisuju uslovi za deklarisanje, označavanje i reklamiranje hrane.

Odredba stava 1. ovog člana odnosi se na upakovanu i neupakovanu hranu.

Značenje izraza

Član 2.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom pravilniku imaju sledeće značenje:

- 1) vidno polje su sve površine ambalaže koje se mogu videti sa jedne tačke gledanja;
- 2) deklarisanje odnosno označavanje (u daljem tekstu: deklarisanje) podrazumeva bilo koje reči, podatke, slovnu oznaku, naziv robne ili trgovinske marke, slikovne prikaze ili simbole, koji se odnose na hranu koja se deklarise, a nalaze se na bilo kojoj ambalaži, etiketi, dokumentu, alkici, omotu hrane ili privesku;
- 3) etiketa je bilo koja oznaka, robna marka, znak, slikovni ili drugi opisni prikaz, napisan, odštampan, označen, ili utisnut na ambalažu;
- 4) zbirno pakovanje je pakovanje koje sadrži dve ili više, po količini i sadržini istih pojedinačnih pakovanja hrane;
- 5) kombinovano pakovanje je pakovanje koje sadrži dva ili više, po vrsti i/ili količini različitih

pojedinačnih pakovanja hrane;

6) neupakovana hrana je hrana koja se stavlja u promet bez prethodnog pakovanja ili se pakuje na mestu prodaje u prisustvu krajnjeg potrošača ili bez njega;

7) nutritivne referentne vrednosti (NRV) su preporuke za prosečne dnevne količine vitamina i minerala, utvrđene u skladu sa ovim pravilnikom, koje su dovoljne zdravim osobama;

8) objekat javne ishrane jeste bilo koji objekat (uključujući vozilo ili nepokretni ili pokretni štand), kao što je ugostiteljski objekat kantina, bolnica, dečiji vrtić, škola, socijalna ustanova i drugi objekti koji isporučuju hranu krajnjem potrošaču;

9) opisni naziv hrane je naziv kojim se opisuje hrana, po potrebi i njena upotreba, a koji je dovoljno jasan da krajnji potrošači znaju njenu pravu prirodu i da je razlikuju od druge hrane s kojom bi se mogla zameniti;

10) propisani naziv hrane je naziv koji je propisan posebnim propisima kojima se uređuje hrana na koju se taj naziv odnosi;

11) upakovana hrana je proizvod namenjen krajnjem potrošaču i objektima javne ishrane, a sastoji se od hrane i ambalaže u koju je hrana upakovana pre stavljanja u promet, bilo da ambalaža zatvara ili samo delimično zatvara hranu, ali na takav način da sadržaj ne može biti promenjen bez otvaranja ili vidnog oštećenja ambalaže;

12) uobičajeni naziv hrane je naziv kojeg su krajnji potrošači prihvatili kao naziv te hrane, bez da ga treba dodatno objašnjavati;

13) čitljivost je fizički izgled podataka o deklarisanju kojim su ti podaci vizuelno dostupni krajnjem potrošaču, a kojeg određuju različiti elementi, između ostalog veličina slova, razmak između redova, vrsta boje, oblik pisma, odnos širine i visine slova i značajan kontrast između teksta i pozadine i slično.

Primena pravilnika

Član 3.

Odredbe ovoga pravilnika primenjuju se na hranu namenjenu:

- 1) krajnjem potrošaču;
- 2) objektima javne ishrane.

Opšti zahtevi deklarisanja

Član 4.

Deklarisanje mora da se vrši na način kojim se ne obmanjuje krajnji potrošač, a naročito u pogledu:

- 1) karakterističnih osobina hrane, a posebno njene prirode, identiteta, svojstava, sastava, količine, trajnosti, porekla i načina proizvodnje;
- 2) pripisivanja hrani osobina i svojstava koje ne poseduje i potenciranjem karakteristika hrane, koje poseduje i druga hrana iste vrste.

Deklarisanje mora da se vrši na način kojim se hrani ne pripisuju osobine prevencije i lečenja bolesti ljudi, osim ako ovim pravilnikom i posebnim propisima nije drugačije propisano.

Označavanje koje upućuje na svojstva prevencije i lečenja bolesti ljudi, prilikom deklarisanja prirodnih mineralnih voda, prirodnih izvorskih voda i stonih voda, kao i dijetetskih proizvoda, uređuje se posebnim propisima.

Dodatne informacije pri prezentaciji hrane u ugostiteljskim objektima

Član 5.

Pravna i fizička lica koja obavljaju ugostiteljsku delatnost, prilikom prezentacije hrane koju nude krajnjem potrošaču, pre konzumacije, treba da istaknu sve potrebne informacije o prisutnosti sastojaka hrane koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije utvrđene u skladu sa ovim pravilnikom i te informacije da dokumentuju krajnjem potrošaču, ako on to zahteva.

Podaci o deklarisanju

Član 6.

Hrana koja se stavlja u promet na teritoriji Republike Srbije, mora da bude deklarisan tako da sadrži podatke utvrđene u skladu sa odredbama ovog pravilnika i posebnim propisima kojima se uređuje određena vrsta hrane (u daljem tekstu: posebni propisi).

Podaci iz stava 1. ovog člana moraju da su:

- 1) napisani na srpskom jeziku;
- 2) razumljivi, vidljivi, jasni, da se lako ne brišu i ne mogu, na bilo koji način, da budu prekriveni ili isprekidani drugim tekstom ili slikovnim prikazom.

Odgovornost za deklarisanje

Član 7.

Za deklarisanje upakovane hrane odgovoran je, u skladu sa zakonom kojim se uređuje bezbednost hrane (u daljem tekstu: zakon), subjekt u poslovanju hranom pod čijim se nazivom, odnosno poslovnim imenom hrana stavlja u promet, ili uvoznik ukoliko taj subjekt nije registrovan u Republici Srbiji.

Za deklarisanje neupakovane hrane odgovoran je, u skladu sa zakonom, subjekt u poslovanju hranom koji pakuje hranu na mestu prodaje krajnjem potrošaču.

II. Uslovi za deklarisanje

1. Opšti uslovi za deklarisanje upakovane hrane

Sadržina deklaracije

Član 8.

Deklaracija mora da sadrži sledeće podatke:

- 1) naziv pod kojim se hrana stavlja u promet;
- 2) spisak sastojaka;
- 3) količina određenih sastojaka ili kategorije sastojaka;
- 4) neto količina;
- 5) rok trajanja;
- 6) uslovi čuvanja i način upotrebe hrane, gde je to potrebno, ako utiču na svojstva hrane i rok upotrebe;
- 7) naziv i adresa/sedište subjekta u poslovanju hranom pod čijim se nazivom odnosno poslovnim imenom hrana stavlja u promet, a koji je registrovan u Republici Srbiji;
- 8) mesto, odnosno zemlja porekla i zemlja iz koje je hrana uvezena;
- 9) uputstvo za upotrebu, gde je to potrebno, radi pravilne upotrebe hrane;
- 10) stvarni sadržaj alkohola kod pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola;
- 11) oznaka serije ili lota;

12) sastojci koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije, dati u Prilogu 1. – Sastojci koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 1.);

13) kategorija kvaliteta ili klasa hrane, ako ta hrana, u skladu sa posebnim propisima, podleže kategorizaciji ili klasifikaciji.

Odredba stava 1. ovog člana primenjuju se i na deklarisanje zbirnog pakovanja.

Dostupnost i prezentacija podataka iz deklaracije

Član 9.

Podaci iz čl. 6. i 8. ovog pravilnika moraju da budu odštampani na ambalaži ili na etiketi koja je pričvršćena za ambalažu na takav način da se ne može lako odvojiti od nje.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, na ambalaži u kojoj se hrana stavlja u promet moraju da se nalaze najmanje sledeći podaci:

1) naziv hrane, rok trajanja, naziv i adresa proizvođača ili subjekta u poslovanju hrane koji pakuje ili stavlja u promet hranu, a registrovan je u Republici Srbiji – kod upakovane hrane namenjene krajnjem potrošaču, ali stavljene u promet pre prodaje krajnjem potrošaču, u šta nije uključena prodaja objektima javne ishrane, kao i upakovane hrane namenjene snabdevanju objekata javne ishrane, radi pripreme, prerade, raspodele ili rasecanja;

2) naziv hrane, neto količina i rok trajanja – kod boca namenjenih ponovnoj upotrebi, ako imaju trajne oznake, a ne nalepnice, obruč ili privezak, kao i hrane upakovane u ambalažu čija je najveća površina manja od 10 cm².

U slučajevima iz stava 2. ovog člana ostali podaci propisani u skladu sa čl. 6. i 8. ovog pravilnika, moraju da budu navedeni u pratećim dokumentima, koji su poslani pre isporuke hrane ili prate hranu prilikom isporuke. Ti podaci moraju da se daju na uvid krajnjem potrošaču, ako on to zahteva.

Čitljivost podataka iz deklaracije

Član 10.

Podaci iz čl. 6. i 8. ovog pravilnika moraju da budu tako napisani da obezbede jasnu čitljivost, i to slovima čija je visina data u Prilogu 2. – Definicija visine slova, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Visina malih slova treba da bude veća ili jednaka 1,2 mm, a za ambalažu čija je najveća površina do 80 cm² visina malih slova treba da bude veća ili jednaka 0,9 mm.

Vidno polje

Član 11.

Kod deklarisanja upakovane hrane, u istom vidnom polju moraju da se nalaze sledeći podaci:

1) naziv hrane;

2) neto količina;

3) rok trajanja hrane ili naznaka mesta gde se on nalazi;

4) stvarni sadržaj alkohola kod pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola.

U vidnom polju pored podataka iz stava 1. ovog člana moraju da se istaknu i drugi podaci, ako je to propisano posebnim propisima.

Odredbe st. 1. i 2. ovog člana ne primenjuju se na deklarisanje hrane upakovane u ambalažu iz člana 9. stav 2. tačka 2) ovog pravilnika.

Označavanje hrane podvrgnute jonizirajućem zračenju

Član 12.

Za hranu podvrgnuto jonizujućem zračenju mora da se na deklaraciji, uz naziv hrane, navede oznaka: „podvrgnuto jonizujućem zračenju” ili oznaka: „konzervisano zračenjem”.

Ako se hrana podvrgnuta jonizujućem zračenju koristi kao sastojak druge hrane, takav sastojak mora da bude naveden u spisku sastojaka i to oznakom: „podvrgnuto jonizujućem zračenju” ili oznakom: „konzervisano zračenjem”.

Označavanje aditiva na deklaraciji

Član 13.

Aditivi se označavaju na deklaraciji navođenjem kategorije i naziva aditiva ili njegovog E broja (konzervansi – natrijum-benzoat ili konzervansi E 211).

Izuzetno od stava 1. ovog člana kod:

- 1) kategorije: „modifikovani škrob”, mora da se navede njegovo biljno poreklo u slučaju da sadrži gluten (škrob dobijen iz pšenice, raži, ječma i ovsa);
- 2) aditiva koji pripadaju kategoriji kiselina, a u svom nazivu sadrži reč: „kiselina”, dovoljno je da se navede samo naziv aditiva bez kategorije.

Označavanje aroma na deklaraciji

Član 14.

Arome se označavaju na deklaraciji navođenjem oznake: „aroma/e” ili specifičnim nazivom ili opisom arome.

Na deklaraciji oznaka: „prirodna” koristi se samo za aromu čije se aromatične komponente sastoje isključivo od:

- 1) prirodno aromatičnih supstanci tj. supstanci određenog hemijskog sastava koje imaju aromatična svojstva, a koje su uređene posebnim propisom o kvalitetu aroma;
- 2) aromatičnih preparata tj. proizvoda izuzev aromatičnih supstanci bez obzira da li su koncentrovani ili ne i imaju aromatična svojstva, a koji su uređeni posebnim propisom o kvalitetu aroma.

U opisu arome koji ukazuje na određenu hranu ili biljno ili životinjsko poreklo, oznaka: „prirodna” koristi se samo ako je aromatična komponenta izolovana odgovarajućim fizičkim, enzimskim, mikrobiološkim ili tradicionalnim postupcima za pripremanje hrane isključivo ili gotovo isključivo iz te hrane ili biljne ili životinjske sirovine.

Na deklaraciji oznaka: „aroma(e) dima” ili oznaka: „aroma(e) dima dobijen iz... (hrane ili kategorije hrane ili izvornih sirovina – primer aroma(e) dima dobijene iz bukve)”, može da se koristi samo ako aromatična supstanca sadrži arome utvrđene posebnim propisom o kvalitetu aroma.

Hrana aromatizovana kininom i/ili kofeinom u spisku sastojaka mora iza reči: „aroma” da ima naveden naziv dodatog sastojka.

Deklarisanje posebnih vrsta ili kategorija hrane

Član 15.

Pri označavanju posebnih vrsta ili kategorija hrane navedene u Prilogu 3. – Hrana čija deklaracija mora da uključi jedan ili više dodatnih podataka, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 3.), pored podataka iz člana 8. ovog pravilnika deklaracija za tu hranu mora da sadrži i dodatne podatke iz Priloga 3. ovog pravilnika.

2. Opšti uslovi za deklarisanje neupakovane hrane

Član 16.

Prilikom deklarisanja neupakovane hrane mora da se navede podatak o nazivu hrane, kao i podatak o subjektu u poslovanju sa hranom koji hranu pakuje na mestu prodaje krajnjem potrošaču.

Pored podataka iz stava 1. ovog člana navode se i sledeći podaci:

- 1) spisak sastojaka – kod napitaka iz automata ili napitaka pripremljenih na sličan način, sladoleda koji se prodaju neupakovani, pekarskih i drugih poslastičarskih proizvoda čiji je rok trajanja duži od 24 sata, konditorskih proizvoda i sneg proizvoda koji se pakuju u prisustvu krajnjeg potrošača;
- 2) o načinu ulova ili uzgoja, i to rečima: „ulovljeno u moru” ili „ulovljeno u kopnenim vodama” ili „gajeno” – kod označavanja proizvoda ribarstva;
- 3) o roku trajanja – kod hrane koja je sa mikrobiološkog gledišta lako kvarljiva hrana.

Podaci iz stava 1. ovog člana moraju da budu istaknuti jasno, vidljivo i čitljivo u skladu sa članom 10. ovog pravilnika, i to na prodajnom mestu ili na posebnoj ambalaži, ako se hrana na prodajnom mestu drži u njoj.

Ostali podaci propisani čl. 6. i 8. ovog pravilnika, gde je to primenljivo, moraju da budu navedeni u pratećem dokumentu, koji je poslat pre isporuke hrane ili prati hranu prilikom isporuke. Ti podaci daju se na uvid krajnjem potrošaču, ako on to zahteva.

Ako je neupakovana hrana podvrgnuta jonizujućem zračenju, ili sadrži arome ili sastojke koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije, ti podaci moraju biti navedeni na deklaraciji.

3. Bliži uslovi pogledu sadržine deklaracije

a) Naziv hrane

Određivanje naziva hrane

Član 17.

Naziv hrane mora da bude propisani naziv.

U slučaju da naziv hrane nije propisan posebnim propisom ili ako takav propis ne postoji, naziv pod kojim se hrana stavlja u promet na teritoriji Republike Srbije može da bude:

- 1) uobičajen naziv hrane, ili
- 2) opisni naziv hrane.

Trgovačko ime, naziv marke proizvoda ili popularni naziv, ne može da zameni naziv hrane.

Naziv hrane pod kojim se stavlja u promet mora da sadrži i podatke o njenom fizičkom stanju ili određenom postupku prerade (npr. u prahu, duboko zamrznuta, koncentrovana, dimljena, odmrznuta i slično), i to u slučajevima u kojima bi, izostavljanjem tih podataka, krajnji potrošač bio doveden u zabludu.

Uz naziv određene hrane može da se navede i naziv određenog sastojka ili sastojaka, u skladu sa posebnim propisom.

Korišćenje naziva hrane propisanog u zemlji porekla

Član 18.

Naziv hrane pod kojim se hrana proizvodi i stavlja u promet u zemlji porekla može da se koristi i prilikom stavljanja u promet te hrane na teritoriji Republike Srbije.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, kada se primenom odredbi ovog pravilnika ne može na odgovarajući

način identifikovati hranu da bi je krajnji potrošač u Republici Srbiji mogao razlikovati od druge hrane sa kojom bi se mogla zameniti, naziv pod kojim se ta hrana stavlja u promet moraju da prate i drugi opisni podaci i/ili znakovi, pod uslovom da se nalaze u neposrednoj blizini naziva.

Izuzetno od st. 1. i 2. ovog člana, naziv hrane pod kojim se hrana proizvodi i stavlja u promet u zemlji porekla ne može da se koristi u Republici Srbiji u slučaju da se hrana na koju se odnosi taj naziv razlikuje po svom sastavu ili proizvodnji od hrane poznate pod istim nazivom u Republici Srbiji, pod uslovom da se primenom odredbi st. 1. i 2. ovog člana ne može ta hrana identifikovati.

b) Spisak sastojaka

Pojam sastojka

Član 19.

Sastojak je svaka supstanca, uključujući aditive i enzime, koja se koristi u proizvodnji ili pripremi hrane, a prisutna je u gotovom proizvodu, čak i u promenjenom obliku.

U slučaju kada jedan od sastojaka sadrži dva ili više sastojaka, tada se ti sastojci smatraju sastojcima te hrane.

Sastojcima iz stava 1. ovog člana se ne smatraju:

- 1) komponente sastojka hrane koje su privremeno izdvojene tokom procesa proizvodnje hrane, a posle toga su ponovo vraćene u sastojak hrane u onoj količini koja odgovara njihovom izvornom delu;
- 2) aditivi i enzimi koji su u hrani prisutni zato što su prisutni i u jednom ili više sastojaka te hrane, pod uslovom da u gotovom proizvodu nemaju nikakvu tehnološku funkciju;
- 3) aditivi i enzimi koji se upotrebljavaju kao pomoćna sredstva u procesu proizvodnje hrane;
- 4) supstance koje se upotrebljavaju samo u potrebnim odgovarajućim količinama, kao što su, rastvarači, razređivači ili nosači za aditive, enzime ili arome;
- 5) supstance koje nisu aditivi ali se upotrebljavaju na isti način i u iste svrhe kao pomoćne supstance u procesu proizvodnje hrane i prisutne su u gotovom proizvodu, čak i u promenjenom obliku.

Redosled sastojaka u spisku sastojaka

Član 20.

Na deklaraciji, ispred spiska sastojaka, mora da je navedena oznaka: „sastojci”.

U spisku sastojka hrane moraju da budu navedeni svi sastojci hrane, prema opadajućem redosledu, a na osnovu mase tih sastojaka koja je utvrđena u vreme njihove upotrebe pri proizvodnji hrane.

Izuzetno od odredbe stava 2. ovog člana, u spisku sastojaka:

- 1) dodata voda i isparljive supstance moraju da se navedu prema redosledu njihove mase u gotovom proizvodu. Količina vode dodate kao sastojak hrane, mora da se računa kao razlika ukupne količine gotovog proizvoda i ukupne količine drugih upotrebljenih sastojaka;
- 2) sastojci koji se koriste u koncentrovanom ili dehidrovanom obliku, te se rekonstituišu tokom procesa proizvodnje (u daljem tekstu: rekonstituisani sastojci), mogu da se navedu prema redosledu njihove mase pre koncentrisanja ili dehidratacije;
- 3) u slučaju koncentrisane ili dehidrovane hrane koja se prilikom pripreme za upotrebu rekonstituiše, sastojci se mogu navoditi prema redosledu njihovog udela u rekonstituisanom proizvodu, pod uslovom da spisak sastojaka sadrži oznaku: „sastojci rekonstituisanog proizvoda” ili oznakom: „sastojci hrane pripremljene za upotrebu”;
- 4) u slučaju kada se voće, povrće ili pečurke upotrebljavaju kao mešavina sastojaka hrane u kojoj ni

jedno pojedino voće, povrće ili pečurke bitno ne preovlađuje (obzirom na ukupnu masu), a koji se koriste u udelima koji bi mogli da variraju, mogu da se u spisku sastojaka grupišu zajedno pod oznakom: „voće”, „povrće” ili „pečurke”. Iza te oznake treba da se doda: „u promenljivim udelima” ili „u promenljivim količinama”, posle čega se navodi spisak prisutnog voća, povrća ili pečurki, u skladu sa stavom 1. ovog člana, a prema ukupnoj masi prisutnog voća, povrća ili pečurki;

5) u slučaju mešavine začina ili začinskog bilja u kojoj ni jedan pojedini začini ili začinska biljka bitno ne preovlađuje (obzirom na ukupnu masu), ti sastojci mogu da se navedu drugačije pod uslovom da spisak sastojaka sadrži oznaku: „u promenljivim udelima” ili oznaku: „u promenljivim količinama”;

6) sastojci čiji je udeo u gotovom proizvodu manji od 2% mogu da budu navedeni drugim redosledom, i to posle spiska ostalih sastojaka;

7) ako se sastojci koji su slični ili međusobno zamenljivi koriste u proizvodnji ili u pripremi hrane, a da se pri tome ne menja sastav, priroda ili vrednost hrane i ako je njihov udeo u gotovom proizvodu manji od 2%, ti sastojci u spisku sastojaka mogu da se navedu pod oznakom: „sadrži....i/ili...”, kada je najmanje jedan od dva sastojka prisutan u gotovom proizvodu, osim u slučaju aditiva i sastojaka iz Priloga 1. ovog pravilnika.

Izuzetno od stava 3. tačka 1) ovog člana, dodata vode ne treba da se navodi u spisku sastojaka u sledećim slučajevima:

- 1) ako količina dodate vode ne prelazi 5% od ukupne mase gotovog proizvoda;
- 2) ako se voda koristi tokom procesa proizvodnje za rekonstituisanje sastojaka koji se koriste u koncentrovanom ili dehidrisanom obliku;
- 3) kod tečne sredine koja se ne konzumira, a u kojoj se hrana nalazi.

Označavanje sastojaka

Član 21.

Sastojci moraju da budu označeni svojim specifičnim nazivom u skladu sa članom 17. ovog pravilnika.

Izuzetno od stava 1. ovog člana:

- 1) sastojci koji pripadaju jednoj od kategorija sastojaka iz Priloga 4. – Označavanje određenih sastojaka nazivom kategorije umesto specifičnim nazivom, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 4.), a sastavni su delovi druge hrane, mogu da budu označeni samo nazivom te kategorije;
- 2) sastojci hrane koji pripadaju jednoj od kategorija sastojaka iz Priloga 5. – Kategorije sastojaka koji moraju da budu označeni nazivom njihove kategorije iza koga sledi njihov specifičan naziv ili E broj, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 5.), moraju da budu označeni nazivom njihove kategorije, iza koga sledi njihov specifičan naziv ili E broj. Ako sastojak pripada u više kategorija sastojaka, treba da se navede naziv kategorije koja odgovara glavnoj tehnološkoj funkciji sastojka u hrani.

Naziv kategorije: „skrob” iz Priloga 4. ovog pravilnika mora da se dopuni navođenjem njegovog biljnog porekla, u slučaju da taj sastojak može da sadrži gluten.

Naziv kategorije: „modifikovani skrob” iz Priloga 5. ovog pravilnika mora da se dopuni navođenjem njegovog biljnog porekla, u slučaju da taj sastojak može da sadrži gluten.

Arome moraju da budu označene u skladu sa članom 14. ovog pravilnika.

Ako su vitamini i minerali dodati u hranu, potrebno je u deklaraciji da se navede hemijski izvor vitamina i minerala u skladu sa Prilogom 6. – Hemijski izvori dodatih vitamina i minerala čije je navođenje obavezno u spisku sastojaka na deklaraciji hrane, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Složeni sastojak

Član 22.

Sastojak hrane iz člana 19. stav 2. ovog pravilnika sastavljen od dva ili više sastojaka smatra se složenim sastojkom.

Složeni sastojak može da bude naveden u spisku sastojaka pod svojim nazivom, ako je taj naziv utvrđen posebnim propisom ili je uobičajen, prema njegovoj ukupnoj masi, pod uslovom da neposredno iza toga sledi spisak njegovih sastojaka prema opadajućem redosledu.

Navođenje spiska sastojaka složenog sastojka iz stava 1. ovog člana nije obavezno kada:

- 1) je sastav složenog sastojka definisan posebnim propisom i ako je udeo složenog sastojka u gotovom proizvodu manji od 2%, osim u slučaju aditiva iz člana 19. stav 3. tač. 2) i 3) ovog pravilnika;
- 2) se složeni sastojak sastoji od mešavine začina i/ili začinskog bilja čiji je udeo u gotovom proizvodu manji od 2%, osim u slučaju aditiva iz člana 19. stav 3. tač. 2) i 3) ovog pravilnika;
- 3) je složeni sastojak hrana za koju u skladu sa posebnim propisima nije potrebno navođenje sastojaka.

Slučajevi u kojima nije potrebno navoditi spisak sastojaka

Član 23.

Spisak sastojaka nije potrebno navoditi kod sledeće hrane:

- 1) svežeg voća i povrća, uključujući krompir, koje nije oljušten, rasečen ili slično obrađen;
- 2) gazirane vode ili vode s dodatkom SO₂, čiji opis navodi da je gazirana;
- 3) sirčeta koje je proizvedeno isključivo od jedne sirovine koja je navedena u proizvodu, pod uslovom da mu nije dodat ni jedan drugi sastojak;
- 4) sira, maslaca, fermentisanog mleka i slatke pavlake, pod uslovom da su im dodati samo mlečni sastojci, enzimi i mikrobiološke kulture koji su neophodni za njihovu proizvodnju;
- 5) hrane koja sadrži samo jedan sastojak, kada je naziv hrane identičan nazivu sastojaka, ili kada naziv hrane omogućava jasno prepoznavanje prirode sastojka.

Sastojci koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije

Član 24.

Izuzetno od odredbi čl. 21, 22. i 23. ovog pravilnika, svaki sastojak upotrebljen u proizvodnji hrane, a koji je prisutan u gotovom proizvodu, čak i u promenjenom obliku, a naveden je kao sastojak koji može da izazove alergije i/ili intolerancije u Prilogu 1. ovog pravilnika ili potiče od sastojaka iz Priloga 1. ovog pravilnika, mora da bude jasno naveden u spisku sastojaka skladu sa članom 6. ovog pravilnika i čitljiv u skladu sa članom 10. ovog pravilnika.

Nazivi sastojaka iz Priloga 1. ovog pravilnika, naglašavaju se drugačijim fontom, stilom ili bojom pozadine, tako da se jasno razlikuju od ostalih sastojaka sa spiska sastojaka.

Navođenje sastojaka u skladu sa stavom 1. ovog člana nije potrebno ako naziv hrane pod kojim se hrana stavlja na tržište jasno upućuje na taj sastojak.

Izuzetno od člana 19. stav 3. tač. 2) do 5) ovog pravilnika, svaka supstanca upotrebljena u proizvodnji hrane, koja je prisutna u gotovom proizvodu čak i u promenjenom obliku, a potiče od sastojaka iz Priloga 1. ovog pravilnika, smatra se sastojkom i mora da bude navedena uz jasan navod naziva sastojka od koga potiče.

Navođenje spiska sastojaka kod pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola

Član 25.

Kod pića koja sadrže više od 1,2 % vol alkohola nije potrebno navoditi spisak sastojaka.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ako piće sadrže sastojke iz Priloga 1. ovog pravilnika, u deklaraciji moraju da se navedu ti sastojci tako što se ispred naziva takvog sastojka navodi reč: „sadrži”.

v) Količina određenih sastojaka ili kategorije sastojaka

Navođenje količine sastojaka

Član 26.

Navođenje količine određenih sastojaka (u daljem tekstu: količina sastojaka) ili kategorije sastojaka mora da se vrši u slučajevima kada se taj sastojak ili kategorija sastojaka:

- 1) navodi u nazivu hrane pod kojim se ta hrana stavlja u promet ili ako takav naziv hrane krajnjeg potrošača navodi na taj sastojak, ili
- 2) naglašava rečima, slikama ili crtežima, ili
- 3) smatra bitnim za osobine hrane i njeno razlikovanje od druge hrane sa kojom bi mogla da se zameni zbog svog naziva ili izgleda.

Izražavanje količina sastojaka

Član 27.

Količina sastojka ili kategorije sastojaka iz člana 26. ovog pravilnika mora da bude izražena u procentima (%) i mora da odgovara količini sastojka ili kategoriji sastojaka upotrebljenoj u proizvodnji ili pripremi hrane.

Procenat (%) iz stava 1. ovog člana, može da bude naveden u nazivu hrane, pored naziva hrane ili u spisku sastojaka, zajedno sa odgovarajućim nazivom sastojka ili kategorije sastojaka na koji se odnosi.

Član 28.

Izuzetno od člana 27. stav 1. ovog pravilnika:

- 1) količina sastojka ili kategorije sastojaka, kod hrane koja je pri zagrevanju ili drugoj preradi izgubila vodu, mora da odgovara količini sastojka ili kategorije sastojaka u gotovom proizvodu i da bude izražena u procentima (%). U slučajevima kada količina sastojaka ili kategorije sastojaka izražena kao procenat prelazi 100%, količina mora da bude izražena kao masa sastojaka ili kategorije sastojaka koja se koristi za proizvodnju 100 g gotovog proizvoda;
- 2) količina isparljivih sastojaka ili kategorije sastojaka mora da odgovara količini sastojaka u gotovom proizvodu i da bude izražena u procentima (%);
- 3) količina rekonstituisanih sastojaka, može da se navodi prema njihovom masenom udelu koji su imali pre kocentrisanja i dehidrisanja i da bude izražena u procentima (%);
- 4) količina sastojaka ili kategorije sastojaka kod hrane koja se stavlja u promet u koncentrisanom ili dehidrisanom obliku, a namenjena je za otapanje ili razređivanje pre upotrebe, može da se navede prema njihovom masenom udelu u rekonstituisanoj hrani i da bude izražena u procentima (%).

Slučajevi u kojima nije potrebno navođenje količine sastojaka

Član 29.

Navođenje količine sastojaka ili kategorije sastojaka nije potrebno u slučaju:

- 1) sastojaka ili kategorija sastojaka čija je neto suva masa označena u skladu članom 30. st. 3, 4. i 5.

ovog pravilnika;

2) sastojaka ili kategorija sastojaka čiju je količinu potrebno označiti u skladu sa posebnim propisima;

3) sastojaka ili kategorija sastojaka za koje je posebnim propisima već propisana njihova tačna količina u određenoj hrani, bez obaveze označavanja;

4) sastojaka ili kategorija sastojaka koje se upotrebljavaju u malim količinama u svrhu aromatizovanja;

5) sastojaka ili kategorija sastojaka čije navođenje u nazivu hrane ne utiče na krajnjeg potrošača pri izboru hrane iz razloga što variranje količine sastojaka ne menja osnovne karakteristike hrane, odnosno po njima se hrana ne razlikuje od slične hrane;

6) mešavine voća, povrća ili pečurki, kada ni jedno voće, povrće ili pečurke bitno ne prelaze količinu, prema masenom udelu, pod uslovom da u spisku sastojaka prethodi oznaka: „u promenljivim količinama”;

7) mešavina začina ili začinskog bilja, kada ni jedan začini ili začinsko bilje bitno ne prelazi prema masenom udelu, pod uslovom da u spisku sastojaka prethodi oznaka: „u promenljivim količinama”;

8) zaslađivača, odnosno zaslađivača i šećera, kada je uz naziv pod kojom se hrana stavlja u promet navodi oznaka: „sa zaslađivačem/zaslađivačima” ili oznaka: „sa šećerom/šećerima i zaslađivačem/zaslađivačima”;

9) dodatih vitamina i minerala, ako je to već navedeno u deklaraciji o hranljivoj vrednosti.

g) Neto količina

Član 30.

Neto količina je količina punjenja odnosno količina hrane pre pakovanja izražena brojčanom vrednošću i jedinicom fizičke veličine.

Neto količina upakovane hrane mora da bude izražena:

1) u jedinicama za tečnost: litar (l), centilitar (cl) ili mililitar (ml) – kod tečnosti;

2) u jedinicama za masu: (kg) ili gram (g) – kod drugih proizvoda.

Izuzetno od stava 2. ovog člana količina punjenja upakovane hrane može da bude izražena na drugi način, u skladu sa posebnim propisima.

Kada se u skladu sa zahtevima posebnih propisa navodi stvarna, minimalna ili prosečna količina, navedena količina smatra se neto količinom u smislu primene ovog pravilnika.

Količine pakovanja određene hrane, klasifikovane po količini u kategorije, može se drugačije označavati u skladu sa posebnim propisima.

Kod zbirnog pakovanja mora da bude označena neto količina pojedinačnog pakovanja i ukupan broj pojedinačnih pakovanja u zbirnom pakovanju. Navođenje tih podataka nije obavezno kada se ukupan broj pojedinačnih pakovanja prethodno upakovane hrane može jasno da vidi i prebroji spolja i kada se najmanje jedna oznaka količine pakovanja koju sadrži svaki pojedinačni paket pre pakovanja, može jasno da vidi spolja.

Količina pakovanja kod zbirnog pakovanja koje se ne prodaje pojedinačno, mora da bude označena ukupnom količinom pakovanja i ukupnim brojem pojedinačnih pakovanja. Navođenje ukupnog broja pojedinačnih pakovanja nije obavezno za određenu hranu, ako je to propisano posebnim propisima.

Kada se čvrsta hrana nalazi u tečnom rastvoru, mora da se označi i količina ocedene mase. Tečni rastvor podrazumeva vodu, vodeni rastvor soli, raso, vodeni rastvor prehrambenih kiselina, sirće, vodeni rastvor šećera, vodeni rastvor drugih zaslađenih stvari, voćne sokove ili sokove od povrća u slučaju voća ili povrća, a koji mogu da budu u smešama, zamrznuti ili brzo zamrznuti, pod uslovom da su dodatak osnovnim elementima pripremljenje mase i da zbog toga nisu odlučujući pri kupovini.

Neto količina ne mora da se navodi kod hrane:

- 1) koja se uobičajeno stavlja u promet po broju, pod uslovom da broj komada može jasno da se vidi, prebroji spolja ili je broj komada naveden na deklaraciji;
 - 2) koja znatno gubi na zapremini ili masi i prodaje se po broju ili meri u prisutnosti krajnjeg potrošača;
 - 3) čija je količina pakovanja manja od 5 g ili 5 ml, osim kod začinskog bilja.
- d) Rok trajanja

Pojam

Član 31.

Rok trajanja hrane je datum do kojeg hrana zadržava svoja karakteristična svojstva pri odgovarajućem čuvanju i skladištenju.

Označavanje roka trajanja

Član 32.

Rok trajanja označava se rečima:

- 1) „najbolje upotrebiti do...” – kada datum uključuje oznaku dana;
- 2) „najbolje upotrebiti do kraja” – u ostalim slučajevima.

Posle reči iz stava 1. ovog člana treba da se navede datum ili podatak o tome gde se datum nalazi na ambalaži.

Pored podataka iz st. 1. i 2. ovog člana po potrebi se navode i podaci o uslovima čuvanja hrane, kako bi hrana zadržala svoje osobine, kao i rok trajanja hrane posle otvaranja pakovanja.

Hrana može biti u prometu do datuma navedenog posle reči: „najbolje upotrebiti do” ili posle reči: „najbolje upotrebiti do kraja”.

Član 33.

Oznaka datuma treba da sadrži dan, mesec i godinu u nekodiranom hronološkom obliku (hh dan, hh mesec, hh ili hhhh godina).

Za hranu koja je upotrebljiva:

- 1) najviše tri meseca – dovoljna je oznaka dana i meseca;
- 2) više od tri meseca, ali ne više od 18 meseci – dovoljna je oznaka meseca i godine;
- 3) više od 18 meseci – dovoljna je oznaka godine.

Slučajevi u kojima nije potrebno navođenje roka trajanja

Član 34.

Navođenje roka trajanja nije potrebno kod:

- 1) svežeg voća i povrća, uključujući krompir, koje nije oljušten, narezan ili slično obrađen, osim semena sa klicama ili sličnih prirodnih proizvoda kao što su klice mahunarke;
- 2) vina, likerskih vina, penušavih, aromatizovanih vina, kao i sličnih proizvoda dobijenih od raznih vrsta voća osim grožđa i pića obuhvaćenih carinskim tarifnim brojem 2206 00, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife, a koja se dobijaju iz grožđa ili groždane šire;
- 3) pića koja sadrže 10 i više % vol alkohola;
- 4) pekarskih proizvoda i kolača koji se, s obzirom na sastav i namene, potroše u roku od 24 sata od proizvodnje;

- 5) sirćeta;
- 6) kristal šećera;
- 7) konditorskih proizvoda koji gotovo isključivo sadrže aromatizovani i/ili obojeni šećer;
- 10) žvakaćih guma.

Rok trajanja brzo kvarljive hrane sa mikrobiološkog stanovišta

Član 35.

Rok trajanja hrane koja je sa mikrobiološkog stanovišta brzo kvarljiva i koja nakon kraćeg vremenskog perioda može da predstavlja neposrednu opasnost za zdravlje ljudi mora da bude označen rečima: „upotrebljivo do”.

Posle reči navedenih u stavu 1. ovog člana treba da se navede datum ili podatak o tome gde se datum nalazi na ambalaži.

Pored podataka iz st. 1. i 2. ovog člana, moraju da se navedu i podaci o uslovima čuvanja hrane kojih se treba pridržavati.

Oznaka datuma treba da sadrži dan, mesec, uz mogućnost navođenja i godine, u nekodiranom hronološkom obliku (hh dan, hh mesec, hh ili hhhh godina).

Datum zamrzavanja ili datum prvog zamrzavanja za hranu iz tačke 6. Zamrznuto meso, zamrznute mesne prerađevine i zamrznuti neprerađeni proizvodi ribarstva iz Priloga 3. ovog pravilnika, označava se na sledeći način:

- 1) pre datuma navodi se oznaka: „Zamrznuto...”;
- 2) oznaka datuma treba da sadrži dan, mesec i godinu u nekodiranom hronološkom obliku (hh dan, hh mesec, hh ili hhhh godina).

đ) Uputstvo za upotrebu

Član 36.

Uputstvo za upotrebu hrane mora da bude navedeno na način kojim se obezbeđuje odgovarajuća i pravilna upotreba hrane.

e) Sadržaj alkohola

Član 37.

Sadržaj alkohola odnosno stvarna alkoholna jačina po zapremini mora da bude označena kod svih pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola. Za vino od svežeg grožđa, uključujući pojačana vina, širu od grožđa, vermut i ostala vina od svežeg grožđa aromatizovana biljem ili sredstvima za aromatizaciju, primenjuju se posebni propisi kojima se uređuje kvalitet, deklarisanje i označavanje vina.

Sadržaj alkohola mora da se meri na temperaturi od 20° S.

Sadržaj alkohola navodi se brojem sa najviše jednim decimalnim mestom.

Iza brojčanog podatka o sadržaju alkohola sledi oznaka: „% vol”, a pre te oznake može da stoji reč: „alkohol” ili skraćenica: „alk.”.

Za deklarisanje sadržaja alkohola po zapremini izražene u apsolutnoj vrednosti, dozvoljena su sledeća pozitivna i negativna odstupanja:

- 1) $\pm 0,5\%$ vol – za piva čiji sadržaj alkohola ne prelazi 5,5% vol i pića proizvedena od grožđa, koja nisu gazirana, obuhvaćena carinskim tarifnim broj 2206 00, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju

nomenklature carinske tarife;

2) $\pm 1\%$ vol – za piva čiji sadržaj alkohola prelazi 5,5% vol, penušava pića koja su obuhvaćena carinskim tarifnim brojem 2206 00, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife, a koja se dobijaju od grožđa, ostala fermentisana pića od voća osim grožđa, poput voćnih vina i slično, bilo da su polupenušava ili penušava i pića proizvedena fermentacijom meda;

3) $\pm 1,5\%$ vol – za pića koja sadrže macerate voća i delova biljaka;

4) $\pm 0,3\%$ vol – za ostala pića koja sadrže više od 1,2 % vol alkohola.

Odstupanja iz stava 5. ovog člana su dozvoljena bez obzira na propisana odstupanja kod analitičkih metoda merenja jačine alkohola.

ž) Serija ili lot

Označavanje serije

Član 38.

Hrana koja se stavlja u promet mora da ima oznaku pripadajuće serije ili lota (u daljem tekstu: serija).

Serija podrazumeva grupu jedinica hrane koja je prerađena, proizvedena ili pakovana u gotovo jednakim uslovima.

Seriju određuje i označava subjekt u poslovanju sa hranom koji hranu proizvodi, odnosno pakuje, odnosno prvi put stavlja u promet.

Član 39.

Oznaka serije sastoji se od broja serije ispred koga stoji slovo „L”, a koja se stavlja na prikladno mesto, na pakovanje prethodno upakovane hrane ili na etiketi koja ide uz nju.

U slučaju neupakovane hrane oznaka serije stavlja se na posebnu ambalažu ako se hrana na prodajnom mestu drži u njoj ili u nedostatku adekvatne ambalaže na prateći dokument.

U slučajevima u kojima oznaka serije može jasno da se razlikuje od ostalih oznaka, može da se navede samo broj serije.

Slučajevi u kojima nije potrebno navođenje serije

Član 40.

Izuzetno od odredbe člana 38. stav 1. ovog pravilnika, hrana koja se stavlja u promet ne mora da ima oznaku serije u slučaju:

1) poljoprivrednih proizvoda koji se prodaju ili isporučuju na privremeno skladištenje, pripremu ili pakovanje, koji su namenjeni za dalju prerađu i koji se sakupljaju neposredno na mestu pripreme i dalje prerađuju;

2) kada se hrana nudi na prodaju krajnjem potrošaču kao neupakovana ili pakovana na zahtev potrošača na mestu prodaje ili je prepakovana za neposrednu prodaju;

3) kada je hrana upakovana u ambalažu ili kontejnere čija je površina najveće stranice manja od 10 cm²;

4) pojedinačnog pakovanja, ako se oznaka serije nalazi na zbirnom pakovanju.

Oznaku serije nije potrebno navoditi u slučaju hrane koja je označena rokom trajanja koji sadrži dan i mesec i godinu, u tom redosledu.

4. Uslovi u pogledu označavanja nutritivne vrednosti

Član 41.

Označavanja nutritivne vrednosti hrane mora da se vrši na odgovarajući način, pri čemu se energetska vrednost i količina nutrijenata ili njihovih komponenti, kao i izražavanje energetske vrednosti vrši u skladu sa ovim pravilnikom.

Označavanje nutritivne vrednosti

Član 42.

Označavanje nutritivne vrednosti vrši se navođenjem:

1) Energetske vrednosti i

– količine proteina, ugljenih hidrata i masti, ili

2) Energetske vrednosti i

– količine proteina, ugljenih hidrata, masti, šećera, zasićenih masnih kiselina, vlakana i soli, ili

3) Energetske vrednosti

– količine masti, zasićenih masnih kiselina, ugljenih hidrata, šećera, proteina i soli.

Označavanje nutritivne vrednosti iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana može da sadrži podatke o količini jednog ili više sastojaka, i to: skroba; poliola; mononezasićenih masnih kiselina; polinezasićenih masnih kiselina; holesterola; minerala i vitamina.

U neposrednoj blizini navoda o hranljivim vrednostima iz stava 1. tačka 3) ovog člana može da se nalazi izjava u kojoj se navodi da je sadržaj soli isključivo posledica prirodno prisutnog natrijuma.

Označavanje nutritivne vrednosti iz stava 1. tačka 3) ovog člana može da se dopuni navođenjem količina jednog ili više sastojaka, i to: mononezasićenih masti; polinezasićenih masti; poliola; skroba; vlakana; bilo kog vitamina ili minerala datih u Prilogu 7, Deo A – Dnevni referentni unos vitamina i minerala (odrasli), koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilogu 7, Deo A), tačka 1. ovog pravilnika, koji su prisutni u značajnim količinama, a kako je utvrđeno u Prilogu 7, Deo A, tačka 2. ovog pravilnika.

Kad deklaracija o nutritivnoj vrednosti sadrži količine polinezasićenih masnih kiselina, odnosno mononezasićenih masnih kiselina, odnosno holesterola, obavezno se navodi i količina zasićenih masnih kiselina, iako one nisu pomenute u nutritivnoj izjavi.

Izražavanje energetske vrednosti

Član 43.

Energetska vrednost i količina nutrijenata ili njihovih komponenti, iz člana 42. ovog pravilnika, izražava se na pojedinačnom ili zbirnom pakovanju u sledećim jedinicama:

1) energija u kJ i kcal na 100 g ili 100 ml;

2) proteini u g na 100 g ili 100 ml;

3) ugljeni hidrati u g na 100 g ili 100 ml;

4) mast u g na 100 g ili 100 ml;

5) vlakna u g na 100 g ili 100 ml;

6) natrijum u g na 100 g ili 100 ml;

7) holesterol u mg na 100 g ili 100 ml;

8) vitamini i minerali u jedinicama navedenim u Prilogu 7, Deo A, tačka 1. ovog pravilnika.

Energetska vrednost i količina nutrijenata ili njihovih komponenti, navedenih u članu 42. Pravilnika, može se izraziti u porcijama, odnosno potrošačkim jedinicama, koje se lako raspoznaju od strane

potrošača, pod uslovom da je količina porcije, odnosno potrošačke jedinice, data na etiketi i da je naznačen broj porcija odnosno potrošačkih jedinica, sadržan u pakovanju.

Izračunavanje energetske vrednosti hrane

Član 44.

Energetska vrednost koja se označava na deklaraciji izračunava se na osnovu konverzionih faktora datih u Prilogu 8. – Konverzioni faktori, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

III. Reklamiranje hrane

Član 45.

Reklamiranje hrane, kao i prezentacija hrane, naročito u pogledu oblika, izgleda ili ambalaže, materijala koji se koriste za pakovanje, načina na koji je dizajnirana, ili okruženja u kom je izložena, mora da se vrši u skladu sa članom 4. ovog pravilnika.

IV. Prelazna i završne odredbe

Član 46.

Ambalaža originalnog pakovanja proizvedena do dana stupanja na snagu ovog pravilnika može da se koristi za pakovanje hrane najkasnije 18 meseci od dana stupanja na snagu ovog pravilnika, a hrana upakovana u takvu ambalažu može da se nalazi u prometu do isteka roka trajanja.

Član 47.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o deklarisanju i označavanju upakovanih namirnica („Službeni list SCG”, br. 4/04, 12/04 i 48/04), osim odredbe člana 30. tog pravilnika.

Član 48.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, osim odredaba člana 5, člana 8. stav 1. tačka 12), čl. 10. i 24. ovog pravilnika, koje se primenjuju od 1. januara 2014. godine, kao i odredaba člana 16. stav 5, člana 20. stav 3. tačka 7) i člana 25. stav 2. ovog pravilnika, u delu koji se odnosi na navođenje podataka o sastojcima koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije, koje se primenjuju od 1. januara 2014. godine.

Prilog 1.

Sastojci koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije

Sastojci koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije su:

1) Žitarice koje sadrže gluten: pšenica, raž, ječam, ovas, spelt, kamut i varijeteti dobijeni njihovim ukrštanjem i njihovi proizvodi, osim:

(1) glukoznog sirupa na bazi pšenice, uključujući i dekstrozu(6),

(2) maltodekstrina na bazi pšenice(6),

(3) glukoznih sirupa na bazi ječma,

(4) žitnih destilata ili etil alkohola poljoprivrednog porekla za proizvodnju jakih alkoholnih pića dobijenih iz žita;

2) Ljuskari (rakovi) i proizvodi od ljuskara;

3) Školjkaši i ostali mekušci i njihovi proizvodi;

- 4) Jaja i proizvodi od jaja;
- 5) Proizvodi ribarstva osim:
 - (1) osim ribljeg želatina koji se koristi kao nosač za vitamine i karotenoidne pripravke,
 - (2) ribljeg želatina ili želatina iz ribljeg mehura (Isinglass) za bistrenje piva i vina;
- 6) Kikiriki i proizvodi od kikirikija;
- 7) Soja i proizvodi od soje, osim:
 - (1) potpuno rafinisanog sojinog ulja i masti(6),
 - (2) prirodne smese tokoferolima (E 306), prirodnog D-alfa tokoferola, D-alfa tokoferola acetata, D-alfa tokoferolsukcinata poreklom iz soje,
 - (3) izdvojenog fitosterola i fitosterola estri iz ulja soje,
 - (4) biljnog stanola estara proizvedenog iz sterola ulja soje.
- 8) Lupina i proizvodi od lupine;
- 9) Mleko i proizvodi od mleka uključujući i laktozu, osim:
 - (1) surutka koja se koristi za proizvodnju destilita ili etil alkohola poljoprivrednog porekla za jaka alkoholna i alkoholna pića;
 - (2) laktitola;
- 10) Jezgrasto voće: badem (*Amygdalus communis* L.), lešnik (*Corylus avellana*), orah (*Juglans regia*), indijski orah (*Anacardium occidentale*), pekan orah (*Carya illinoensis*), brazilski orah (*Bertholletia excelsa*), pistač (*Pistacia vera*), makadamia orah i Queensland orah (*Maccadamia ternifolia*) i njihovi proizvodi, osim:
 - (1) jezgrastih plodova koji se koriste za proizvodnju destilata ili etil alkohola poljoprivrednog porekla za jaka alkoholna i alkoholna pića;
- 11) Celer i proizvodi od celera;
- 12) Slačica i proizvodi od slačice;
- 13) Seme susama i proizvodi od susama;
- 14) Sumpor-dioksid i sulfiti u koncentracijama većim od 10 mg/kg ili 10 mg/l izraženo kao SO₂, koji se izračunava za proizvode koji su spremni za potrošnju ili koji su ponovo proizvedeni u skladu sa uputstvom proizvođača.

Alergija ili preosetljivost na hranu je reakcija organizma na neki od sastojaka hrane, smatrajući ga stranom supstancom (antigenom) sa reakcijom organizma na promenu imunološkog odgovora. Alergija nije organizmu strana supstanca (antigen) koji može da prouzrokuje alergijsku reakciju. Intolerancija ili nepodnošljivost neke hrane i/ili njenih sastojaka prouzrokovana prirodnim ili stečenim nedostacima u enzimskom i imunološkom sistemu za varenje hrane.

(6) I njegovi proizvodi, u slučaju da proces kom su se podvrgli neće povisiti nivo alergije procenjene od strane EFSA-e za odgovarajući proizvod od koga potiču.

Prilog 2.

Definicija visine slova

Visina slova

Legenda

1	Gornja linija slova
2	Visina velikih slova
3	Srednja linija
4	Osnovna linija teksta
5	Donja linija slova
6	Visina malih slova
7	Veličina slova

Prilog 3.

Hrana čija oznaka mora da uključi jedan ili više dodatnih podataka

VRSTA ILI KATEGORIJA HRANE	DODATNI PODACI
----------------------------	----------------

1. Prehrambeni proizvodi pakovani u određenim gasovima

1.1. Prehrambeni proizvodi čiji je rok trajanja produžen uz pomoć gasova za pakovanje koji su definisani propisom „pakovano u zaštitnoj atmosferi” kojim se uređuje upotreba prehrambenih aditiva .

2. Prehrambeni proizvodi koji sadrže zaslađivače

2.1. Prehrambeni proizvodi koji sadrže zaslađivač ili zaslađivače koji su u skladu sa važećim propisom kojim se uređuje upotreba prehrambenih aditiva. „sa zaslađivačem/zaslađivačima”, ova izjava dopunjuje naziv hrane.

2.2. Prehrambeni proizvodi koji sadrže i dodati šećer ili šećere i zaslađivač ili zaslađivače koji su u skladu sa propisom kojim se uređuje upotreba prehrambenih aditiva. „sa šećerom/šećerima i zaslađivačem /zaslađivačima” ova se izjava dodaje nazivu hrane.

2.3. Prehrambeni proizvodi koji sadrže slučajevima kada su aspartam / aspartam-acesulfam so aspartam/aspartam-acesulfam, u skladu sa propisom kojim se uređuje upotreba prehrambenih aditiva. „sadrži aspartam (izvor fenilalanina)” pojavljuje se na etiketi u navedeni u spisku sastojaka samo E brojem. „sadrži izvor fenilalanina” pojavljuje se na etiketi u slučajevima kada je aspartam/aspartam-acesulfam so navedena u spisku sastojaka svojim specifičnim nazivom.

2.4. Prehrambeni proizvodi koji sadrže

više od 10% dodatih poliola sa

pozitivne liste aditiva, u skladu sa „prekomerna upotreba može da izazove laksativni efekat”.
propisom kojim se uređuje upotreba
prehrambenih aditiva.

3. Prehrambeni proizvodi koji sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijumovu so

3.1. Konditorski proizvodi ili pića koja

sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu
amonijumovu so usled dodavanja
supstance/supstanci kao takve ili
sladića (slatkog korena) Glycyrrhiza
glabra, u koncentracijama od 100
mg/kg ili 10 mg/l ili višim.

„sadrži sladić” dodaje se odmah iza spiska sastojaka, osim ako
je izraz „sladić” već uključen u spisak sastojaka ili u naziv
hrane. U odsustvu spiska sastojaka, ova napomena se navodi
nakon naziva hrane.

3.2. Konditorski proizvodi koji sadrže

glicirizinsku kiselinu ili njenu
amonijumovu so usled dodavanja
supstance/supstanci kao takvih ili
sladića Glycyrrhiza glabra, u
koncentracijama od 4 g/kg ili višim.

„sadrži sladić – osobe sa povišenim krvnim pritiskom trebalo
bi da izbegavaju prekomernu upotrebu” dodaje se odmah iza
spiska sastojaka. U odsustvu spiska sastojaka, ta napomena
dopunjuje naziv hrane.

3.3. Pića koja sadrže glicirizinsku

kiselinu ili njenu amonijumovu so

usled dodavanja supstance/supstanci „sadrži sladić – osobe sa povišenim krvnim pritiskom trebalo
kao takvih ili sladića Glycyrrhiza glabra bi da izbegavaju prekomernu upotrebu” dodaje se odmah iza
u koncentracijama od 50 mg/l ili višim, spiska sastojaka. U odsustvu spiska sastojaka, ta napomena
ili od 300 mg/l ili višim u slučaju pića dopunjuje naziv hrane.
sa sadržajem alkohola 1,2 % vol i više
(1).

4. Pića sa visokim sadržajem kofeina ili hrana sa dodatkom kofeina

4.1. Pića, osim pića na bazi kafe, čaja

ili ekstrakata kafe ili čaja čiji naziv

sadrži izraz „kafa” ili „čaj”, koja su:

– namenjena upotrebi bez promene i Izjava „Visok sadržaj kofeina. Ne preporučuje se deci,
sadrže kofein, iz bilo kog izvora, u trudnicama ili dojiljama” treba da stoji u istom vidnom polju
količini većoj od 150 mg/l, ili, kao i naziv pića, nakon čega se u skladu sa članom 10. ovog
– u koncentrovanom ili dehidriranom pravilnika navodi sadržaj kofeina izražen u mg na 100 ml.
obliku koja nakon rekonstitucije
sadrže kofein, iz bilo kog izvora, u
količini većoj od 150 mg/l.

4.2. Prehrambeni proizvodi osim pića, u koje se kofein dodaje u fiziološke svrhe.

Izjava „Sadrži kofein. Ne preporučuje se deci, trudnicama ili dojiljama” treba da stoji u istom vidnom polju kao i ime hrane, nakon čega se u skladu sa članom 10. ovog Pravilnika navodi sadržaj kofeina izražen u mg na 100 g/ml. U slučaju dodataka hrani, sadržaj kofeina se izražava po porciji koja je na deklaraciji preporučena za dnevnu potrošnju.

5. Prehrambeni proizvodi kojima su dodati fitosteroli, estri fitosterola, fitostanoli ili estri fitostanola

1) Izjava „sa dodatim biljnim sterolima” ili „sa dodatim biljnim stanolima” u istom vidnom polju kao i naziv hrane;
2) količina dodatih fitosterola, estara fitosterola, fitostanola ili estara fitostanola (izražena u % ili g slobodnog biljnog sterola/biljnog stanola po 100 g ili 100 ml hrane) navodi se u sklopu spiska sastojaka;
3) navodi se izjava da je hrana namenjena isključivo osobama koje žele da snize nivo holesterola u krvi;
4) navodi se izjava da pacijenti koji koriste lekove za snižavanje holesterola treba da upotrebljavaju proizvod samo
5.1. Prehrambeni proizvodi ili prehrambeni sastojci kojima su dodati uz medicinski nadzor; fitosteroli, estri fitosterola, fitostanoli ili estri fitostanola. 5) lako uočljiva izjava da hrana nije prikladna za trudnice, dojilje i decu mlađu od pet godina;

6) savet da se hrana koristi kao deo balansirane i raznovrsne ishrane, uključujući redovan unos voća i povrća radi održavanja nivoa karotenoida;

7) u istom vidnom polju u kom se navodi izjava iz tačke 3) navodi se izjava da treba izbegavati upotrebu više od 3 g dnevno dodatih biljnih sterola/biljnih stanola;

8) definicija porcije date hrane ili prehrambenog sastojka (poželjno u g ili ml) sa količinom biljnih sterola/biljnih stanola koje svaka porcija sadrži.

6. Zamrznuto meso, zamrznuti mesne prerađevine i zamrznuti neprerađeni proizvodi ribarstva

6.1. Zamrznuto meso, zamrznute mesne prerađevine i zamrznuti neprerađeni proizvodi ribarstva.

Navodi se datum zamrzavanja ili datum prvog zamrzavanja u slučajevima kada je proizvod bio zamrznut više puta, u skladu sa članom 35. stav 5. ovog pravilnika

(1) Koncentracije se odnose na proizvode koji su spremni za upotrebu ili rekonstituisani u skladu sa uputstvima proizvođača.

Prilog 4.

Označavanje određenih sastojaka nazivom kategorije umesto specifičnim nazivom

DEFINICIJA

NAZIV KATEGORIJE

Rafinisana ulja, osim maslinovog ulja	<p>„Ulje” uz navođenje, – „biljno” ili „životinjsko” ili – navođenje određenog biljnog odnosno životinjskog porekla. Pridev „hidrogenizovano” ili „čvrsto” navodi se uz oznaku hidrogenizovanog ulja</p>
Rafinisane masti	<p>„Mast” uz navođenje, – „biljno” ili „životinjsko” ili – navođenje određenog biljnog odnosno životinjskog porekla. Pridev „hidrogenizovano” ili „čvrsto” navodi se uz oznaku hidrogenizovanog ulja</p>
Mešavina brašna sastavljena od dve ili više vrsta žitarica	„Brašno” za koje sledi popis žitarica od kojih je brašno proizvedeno, prema redosledu mase
Skrob i modifikovani skrob (fizičkim ili enzimskim metodama)	„Skrob”
Sve vrste riba, kada je riba sastojak druge hrane i pod uslovom da naziv i predstavljanje takve hrane ne upućuje na određenu vrstu ribe	„Ribe”
Sve vrste sira kada je sir ili mešavina sireva sastojak druge hrane, i pod uslovom da naziv i predstavljanje takve hrane ne upućuje na određenu vrstu sira.	„Sir”
Svi začini čiji udeo nije veći od 2% mase proizvoda	„Začin (i)” ili „mešavina začina”
Svo bilje i delovi bilja, čiji udeo nije veći od 2% mase proizvoda.	„Bilje” ili „mešavine bilja”
Sve vrste pripremljene mase guma koja se koriste u proizvodnji gumenih baza za gume za žvakanje.	„Gumena baza”
Sve vrste usitnjenih, pečenih proizvoda od žitarica	„Prezle”
Sve vrste šećera (mono i disaharidi)	„Šećer”
Anhidrovana dekstroza ili monohidratna dekstroza	„Dekstroza”
Glukozni sirup ili anhidrovani glukozni sirup	„Glukozni sirup”
Sve vrste mlečnih belančevina (kazeini, kazeinati i proteini surutke) i njihove mešavine	„Mlečni proteini” ili „mlečne belančevine”

Presovani, ceđeni ili rafinirani kakao maslac „Kakao maslac”

Sve vrste vina definisane važećim propisima o vinu „Vino”

Mišići skeleta(1) od pojedinih vrsta životinja sisara i ptica, koje se namenjene ishrani ljudi, sa prirodno uključenim i prijanjajućim tkivom, pri čemu ukupna količina masnog i vezivnog tkiva nije veća od vrednosti naznačene u prilogu i u kojima meso predstavlja sastojak druge hrane. Iz ove definicije isključeni su proizvodi koji su definisani izrazom „mehanički separisano meso” MSM.

„... meso” i naziv(i)(2) životinjske vrste od koje potiče

Dozvoljena količina masnog i vezivnog tkiva za sastojke koji se označavaju nazivom „meso”

Vrsta	Mast (%)	Vezivno tkivo (%) (3)
Sisari (osim mesa lagomorfa i mesa svinja) i mešavina ostalih vrsta u kojoj prevladavaju sisari	25	25
Meso svinja	30	25
Meso ptica i lagomorfa	15	10

Ako se pređe najveća navedena količina, ali su zadovoljeni kriterijumi definicije „mesa” tada se količina „...mesa” mora da proporcionalno smanji te se u spisku sastojaka osim izraza „... meso” mora da navede i prisustvo masnog i/ili vezivnog tkiva.

(1) Dijafragma i mišići masetera su deo mišića skeleta, dok srce, jezik, mišići glave (osim masetera), mišići šake (karpusa), stopala (tarzusa) i repa to nisu.

(2) Za označavanje na engleskom, ova oznaka može da bude zamenjena generičkim nazivom sastojaka za datu vrstu životinja.

(3) Količina vezivnog tkiva računa se na osnovu odnosa između količine kolagena i mišićnih belančevina. Za količinu kolagena uzima se količina hidroksiprolina pomnožena faktorom 8.

Prilog 5.

Kategorije sastojaka koji moraju da budu označeni nazivom njihove kategorije iza koga sledi njihov specifičan naziv ili e broj

1. Boja
2. Konzervansi
3. Antioksidansi
4. Emulgatori
5. Zgušnjivači
6. Sredstvo za želiranje

7. Stabilizator
 8. Pojačivač arome
 9. Kiselina
 10. Regulator kiselosti
 11. Sredstvo protiv zgrudvavanja
 12. Modifikovani skrob (4)
 13. Zasladiivač
 14. Sredstvo za dizanje testa
 15. Sredstvo protiv stvaranja pene
 16. Sredstvo za glaziranje
 17. Emulgujuće soli (5)
 18. Sredstvo za tretiranje brašna
 19. Učvršćivač
 20. Humektant
 21. Sredstvo za povećanje zapremine
 22. Propelent
-

(4) Specifičan naziv ili E broj ne treba da bude naveden.

(5) Samo kod prerađenih sireva i proizvoda od prerađenih sireva.

Prilog 6.

Hemijski izvori dodatih vitamina i minerala čije je navođenje obavezno u spisku sastojaka na deklaraciji hrane

1. Vitamini

VITAMIN A

Retinol

Retinil-acetat

Retinil-palmitat

Beta-karoten

VITAMIN D

Holekalciferol

Ergokalciferol

VITAMIN E

D- α - tokoferol

DL- α - tokoferol

D- α - tokoferil-acetat

DL- α - tokoferil-acetat

D- α - tokoferil-hidrogen-sukcinat

VITAMIN K

Filohinon (fitomenadion)

Menahinon

VITAMIN B1

Tiamin-hidrohlorid

Tiamin-mononitrat

VITAMIN B2

Riboflavin

Natrijum-riboflavin-5'-fosfat

NIACIN

Nikotinska kiselina

Nikotinamid

PANTOTENSKA KISELINA

Kalcijum-D-pantotenat

Natrijum-D-pantotenat

Dekspantenol (D-pantenol)

VITAMIN B6

Piridoksin-hidrohlorid

Piridoksin-5'-fosfat

Piridoksin-dipalmitat

FOLNA KISELINA

Pteroilmonoglutaminska kiselina

Kalcijum-L-metilfolat

VITAMIN B12

Cijanokobalamin

Hidroksokobalamin

BIOTIN

D-biotin

VITAMIN C

L-askorbinska kiselina

Natrijum-L-askorbat

Kalcijum-L-askorbat

Kalijum-L-askorbat

L-askorbil-6-palmitat

2. Minerali

Kalcijum-karbonat

Kalcijum-hlorid

Kalcijum-citrat-malat

Kalcijumove soli limunske kiseline

Kalcijum-glukonat

Kalcijum-glicerofosfat

Kalcijum-laktat

Kalcijumove soli ortofosforne kiseline

Kalcijum-hidroksid

Kalcijum-malat

Kalcijum-oksid

Kalcijum-sulfat

Magnezijum-acetat

Magnezijum-karbonat

Magnezijum-hlorid

Magnezijumove soli limunske kiseline

Magnezijum-glukonat
Magnezijum-glicerofosfat
Magnezijumove soli ortofosforne kiseline
Magnezijum-laktat
Magnezijum-hidroksid
Magnezijum-oksidi
Magnezijum-kalijum-citrat
Magnezijum-sulfat
Gvožđe(II)-bisglicinat
Gvožđe(II)-karbonat
Gvožđe(II)-citrat
Gvožđe(III)-amonijum-citrat
Gvožđe(II)-glukonat
Gvožđe(II)-fumarat
Gvožđe(III)-natrijum-difosfat
Gvožđe(II)-laktat
Gvožđe(II)-sulfat
Gvožđe(II)-amonijumfosfat
Gvožđe(III)-natrijum EDTA
Gvožđe(III)-difosfat [gvožđe(III)-pirofosfat]
Gvožđe(III)-saharat
Elementarno gvožđe (karbonilno, elektrolitičko ili redukovano vodonikom)
Bakar(II)-karbonat
Bakar(II)-citrat
Bakar(II)-glukonat
Bakar(II)-sulfat
Bakar-lizin-kompleks
Natrijum-jodid
Natrijum-jodat
Kalijum-jodid
Kalijum-jodat
Cink-acetat
Cink-bisglicinat
Cink-hlorid
Cink-citrat
Cink-glukonat
Cink-laktat
Cink-oksidi
Cink-karbonat
Cink-sulfat
Mangan(II)-karbonat
Mangan(II)-hlorid
Mangan(II)-citrat
Mangan(II)-glukonat
Mangan(II)-glicerofosfat

Mangan(II)-sulfat
 Natrijum-bikarbonat
 Natrijum-karbonat
 Natrijum-citrat
 Natrijum-glukonat
 Natrijum-laktat
 Natrijum-hidroksid
 Natrijumove soli ortofosforne kis.
 Selenom obogaćeni kvasac
 Natrijum-selenat
 Natrijum-hidrogenselenit
 Natrijum-selenit
 Natrijum-fluorid
 Kalijum-fluorid
 Kalijum-bikarbonat
 Kalijum-karbonat
 Kalijum-hlorid
 Kalijum-citrat
 Kalijum-glukonat
 Kalijum-glicerofosfat
 Kalijum-laktat
 Kalijum-hidroksid
 Kalijumove soli ortofosforne kis.
 Hrom(III)-hlorid i njegov heksahidrat
 Hrom(III)-sulfat i njegov heksahidrat
 Hrom-pikolinat
 Amonijum-molibdat [molibden(VI)]
 Natrijum-molibdat [molibden(VI)]
 Bornu kiselinu
 Natrijum-tetraborat

Prilog 7.

Referentni unosi

DEO A – Dnevni referentni unos vitamina i minerala (odrasli)

1. Vitamini i minerali koji se mogu navesti i njihove nutritivne referentne vrednosti (NRV).

Vitamin A (µg)	800	Hloridi (mg)	800
Vitamin D (µg)	5	Kalcijum (mg)	800
Vitamin E (mg)	12	Fosfor (mg)	700
Vitamin K (µg)	75	Magnezijum (mg)	375

Vitamin C (mg)	80	Gvožđe (mg)	14
Tiamin (mg)	1,1	Cink (mg)	10
Riboflavin (mg)	1,4	Bakar (mg)	1
Niacin (mg)	16	Mangan (mg)	2
Vitamin B6 (mg)	1,4	Fluorid (mg)	3,5
Folna kiselina (µg)	200	Selen (µg)	55
Vitamin B12 (µg)	2,5	Hrom (µg)	40
Biotin (µg)	50	Molibden (µg)	50
Pantotenska kiselina (mg)	6	Jod (µg)	150
Kalijum (mg)	2 000		

2. Značajna količina vitamina i minerala.

Pri određivanju značajne količine, u obzir treba uzeti sledeće vrednosti:

- 15% od nutritivne referentne vrednosti iz tačke 1) na 100 g ili 100 ml u slučaju proizvoda koji nisu pića;
- 7,5 % od nutritivne referentne vrednosti iz tačke 1) na 100 ml u slučaju pića; ili
- 15% od nutritivne referentne vrednosti iz tačke 1) po porciji, ako pakovanje sadrži samo jednu porciju.

DEO B – Referentni unos energije i odabranih hranljivih sastojaka koji nisu vitamini i minerali (odrasli)

Energetska vrednost i hranljivi sastojak	Referentni unos
Energetska vrednost	8400 kJ/2000 kcal
Ukupne masti	70 g
Zasićene masti	20 g
Ugljeni hidrati	260 g
Šećeri	90 g
Belančevine	50 g
So	6 g

Prilog 8.

Konverzioni faktori

Energetska vrednost koja se navodi, izračunava se uz pomoć sledećih konverzionih faktora:

ugljeni hidrati (osim poliola)	17 kJ/g	4 kcal/g
polioli	10 kJ/g	2,4 kcal/g
belančevine	17 kJ/g	4 kcal/g
masti	37 kJ/g	9 kcal/g
salatrimi	25 kJ/g	6 kcal/g
alkohol (etanol)	29 kJ/g	7 kcal/g
organske kiseline	13 kJ/g	3 kcal/g
vlakna	8 kJ/g	2 kcal/g
eritritol	0 kJ/g	0 kcal/g